

Araştırma / Original article**Asıl Form Schutte Duygusal Zeka Testinin Türkçeye çevirisi ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi**Arkun TATAR,¹ Serdar TOK,² Merih TEKİN BENDER,³ Gaye SALTUKOĞLU⁴**Öz**

Amaç: Bu çalışma ile asıl form 33 maddeli Schutte Duygusal Zeka Testinin (SDZT-33) heterojen katılımcılı bir uygulamayla, aslına uygun faktör yapısıyla ve madde sayısı değiştirilmeden Türkçeye çevrilmesi amaçlanmıştır. Bu çalışma ile SDZT-33'ün geliştirilme çalışmasında ortaya konulan psikometrik özelliklere paralel bir araştırma düzeni yürütmeye çalışılmıştır. **Yöntem:** Çalışmaya 18-78 yaşları arasında 839 kadın, 722 erkek olmak üzere toplam 1561 kişi katılmıştır. **Sonuçlar:** SDZT-33 toplam puanının, ölçüt bağıntılı geçerlilik çalışması kapsamında Toronto Aleksimi Ölçeği ile -0.63, 41 maddeli Gözden Geçirilmiş Schutte Duygusal Zeka Ölçeği ile 0.87; ayırt edici geçerlilik kapsamında da 5 Faktör Kişilik Envanteri Kısa Formunun faktörlerinden gelişime açıklık ile 0.48, duygusal denge ile -0.28, öz denetim/sorumluluk ile 0.39, yumuşakbaşlılık ile 0.16 ve dışa dönüklük ile 0.11 bağıntı katsayıları gösterdiği belirlenmiştir. Testin 15 gün ve 30 gün sonra uygulanan iki ayrı tekrar test geçerlilik katsayıları da sırasıyla 0.81 ve 0.78 olarak bulunmuştur. Testin, doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarına göre sınır düzeyde kabul edilebilir tek boyutlu faktör yapısı gösterdiği görülmüştür. Testin iç tutarlılık katsayısı 0.86 olarak bulunmuştur. **Tartışma:** Bu çalışmayla Türkçeye çevirisi yapılan formdan elde edilen değerlerin, SDZT-33'ü geliştirme çalışmasında ortaya konulan değerlere oldukça benzer olduğu görülmüştür. (*Anadolu Psikiyatri Derg 2017; 18(2):139-146*)

Anahtar sözcükler: Schutte Duygusal Zeka Testi, SDZT-33-Tr, duygusal zeka

Translation of original form of Schutte Emotional Intelligence Test into Turkish and examination of its psychometric properties**ABSTRACT**

Objective: The purpose of the present study is to adopt Schutte Self Report Emotional Intelligence Test (SSREIT-33) into Turkish preserving its original factor structure and number of items by applying the test to a heterogeneous participants group representing general population. It is also intended to conduct a research design in accordance with the main features (psychometric properties) of the presentation study. **Methods:** A total of 1561 people, 839 female, 722 male, ranging in age from 18 to 78 participated in the study. **Results:** The criterion validity coefficient of the SSREIT-33 total score with Toronto Alexithymia Scale was determined as -0.63, and it was 0.87 with 41 item Revised Schutte Emotional Intelligence Test; and discriminant validity coefficient of SSREI total score with the factors of Short Form Five Factor Personality Inventory was as follows: 0.48 for openness to experience, -0.28 for emotional stability, 0.39 for conscientiousness, 0.16 for agreeableness and 0.11 for extraversion. The test-retest reliability coefficient for 15 and 30 days applications were 0.81 and 0.78 respectively. Confirmatory factor analysis results revealed acceptable fit index values for single factor structure. Internal consistency coefficient of the test was found as 0.86. **Conclusion:** The values obtained from the form translated into Turkish in this study were quite similar to the values obtained from SSREI-33 presentation study. (*Anatolian Journal of Psychiatry 2017;*

¹ Department of Psychology, The University of Texas at Austin, Austin, TX, USA

² Celal Bayar Üniversitesi, BESYO, Manisa, Türkiye

³ Ege Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İzmir, Türkiye

⁴ FSM Vakıf Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul, Türkiye

Yazışma Adresi / Correspondence address:

E-mail: arkuntatar@yahoo.com

Geliş tarihi: 13.03.2016, **Kabul tarihi:** 23.05.2016, **doi:** 10.5455/apd.221802

GİRİŞ

Duygusal zeka (DZ) bir yandan duyguların anlaşılması, yönetilmesi, kontrol edilmesi becerisi ile kavramsallaştırılmıştır. Bilişsel tanımlı ve performans temelli bu ölçüm yaklaşımı, yetenek modeli (ability) olarak tanımlanmıştır.¹⁻⁴ Diğer yandan da sadece duygu ve zekanın bileşimi değil, motivasyon, kişilik, kişisel ve sosyal işlevlerin bütünü olarak tanımlanmıştır. Bu model birçok farklı tanım ve isimlendirmenin yanı sıra, çoğunlukla kişilik özelliği (trait) veya benlik saygısı, bağımsızlık, problem çözme becerileri gibi bileşenler içermesinden dolayı, karma model (mixed model) olarak adlandırılmıştır.⁵⁻⁸ DZ çalışmalarının son yıllarda, a) DZ'nin ne olduğu ve ölçülmesi, b) Bilişsel zeka, kişilik gibi ilgili yapılardan ayırt edilmesi, c) Farklı tutumlar, süreçler veya davranışsal sonuçlarla DZ arasındaki ilişkilerin incelenmesi şeklinde üç başlıkta toplandığı bildirilmiştir.⁹

Birinci ve ikinci çerçevede DZ-kişilik-sağlık ilişkilerini ortaya koyan çalışmalarda DZ'nin madde kullanımı ve alkol tüketimiyle negatif; yaşam doyumu, sosyal ağın niteliği ve niceliği, sosyal destekle pozitif yönlü bağıntı gösterdiği belirlenmiştir.¹⁰⁻¹³ Ayrıca kişilik özelliği yaklaşımı DZ ölçümünün, kişilik ile sağlık arasındaki ilişkinin aracısı olduğu ortaya konulmuştur.¹⁴ DZ'nin kişilik ölçümleri ile birlikte mutluluğu açıkladığı ve hatta kişilik özellikleri modeline dayalı DZ ölçümünün mutlulukla ilgili varyansa katkısının kişilikten daha fazla olduğu bildirilmiştir.^{15,16}

Yüksek DZ'ye sahip kişilerin, daha fazla fiziksel işlev ve sosyal rol, daha iyi zihin ve genel sağlık algısı, daha iyi ruhsal durum ve daha düşük vücut ağrı algısı ortaya koydukları sonuçları elde edilmiştir.^{17,18} DZ puanlarıyla stres düzeyi arasında negatif ilişki bulunurken, DZ'si yüksek kişilerin, kendi güçlü ve zayıf yanlarının farkına varabilmeyi, sezgisel olarak başkalarının neye gereksinmesi olduğunu veya ne istediğini kavrayabilmeyi, stresli durumlarda sakin kalabilmeyi daha iyi becerdikleri bildirilmiştir.¹⁹⁻²¹ DZ'nin depresyonla ilişkisi birçok farklı grupta gösterilirken, depresyonu öngörmede etkili olduğu da ortaya konulmuştur.²²⁻²⁴ Benzer doğrultuda yüksek DZ puanlarının, iyi oluş, benlik saygısı ile pozitif; anksiyete, sosyal anksiyete ve aleksiti miyle negatif bağıntılı olduğu bildirilmiştir.^{4,25-27}

Schutte Duygusal Zeka Testi (SDZT-33/Schutte

Self-Report Emotional Intelligence Test) asıl formu, en çok bilinen üç DZ testinden biri olarak bildirilmiştir. Karma model yaklaşımına dayandığı kabul edilen test, performans temelli modellerin ve ölçüm araçlarının aksine özbildirim türü bir testtir.²⁸ SDZT-33'nin geliştirilme çalışmasında araştırmacılar, testi geliştirmek için DZ'nin yapısına karar vermek amacıyla, Salovey ve Mayer'in sundukları²⁹ ve sonra revize ettikleri³⁰ modelleri, Bar-On ve Bernet'in iki bildirisini³¹ ve son olarak Cooper ve Sawaf'ın³² modellerini incelemişlerdir. Araştırmacılar, Salovey ve Mayer'in²⁹ ilk önerdikleri modelin daha kapsamlı ve tutarlı olduğuna karar vererek testlerini bu modele dayandırmışlardır.³³ Araştırmacılar testi geliştirme çalışmasına, 'kesinlikle katılmıyorum=1' ile 'kesinlikle katılıyorum=5' arasında beşli Likert tipi yanıtlama seçeneği içeren 62 maddeli havuz oluşturarak başlamışlardır. Araştırmacılar 346 kişilik katılımcı grupta açıklayıcı faktör analizi (AFA) varimax döndürme ile 0.40 ve üzerinde faktör yük değeri alan, 10.79 özdeğer ile birinci faktörde toplanan 33 maddeyi test formu olarak belirlemişlerdir. Testin belirtilen çalışmada 0.90 iç tutarlılık katsayısı gösterdiği bildirilmiştir.³³

Test daha sonra başka araştırmacılar tarafından yeniden düzenlenmiştir. Madde sayısı 41'e çıkarılarak testin faktör yapısı da üç faktörlü yapıya dönüştürülmüştür. Araştırmacılar gözden geçirilmiş yeni form ile eski form arasındaki genel toplam puan bağıntısını 0.67 olarak bildirmişlerdir.³⁴ Gözden geçirilmiş formun yayınlanmasından sonra hala birçok çalışmada gözden geçirilmiş form yerine asıl formun yeğlendiği ve kullanıldığı gözlenmiştir.³⁵⁻⁴⁰ Gözden geçirilmiş formun Türkçe çevirisi yapılmıştır.⁴¹

SDZT-33 Türkçeye uyarlama denemesi de daha önce yapılmıştır. Ancak DZ'nin çatışma çözümlemeye ilişkisinin araştırıldığı bu çalışmada dört farklı devlet hastanesinden 291 sağlık çalışanına uygulama yapılarak 33 maddeli form 9 maddeye ve tek faktörlü yapı da 9 maddeyle 3 faktörlü yapıya dönüştürülmüştür.⁴² DZ ile sorunlu internet kullanımını arasındaki ilişkinin incelendiği diğer bir çalışmada 432 öğrenciye uygulama yapılmıştır. Ancak önceki çalışmasında testin madde sayısının 9'a indirilmiş olması nedeniyle test Türkçeye yeniden uyarlanarak 28 maddesi alınmıştır.⁴³

Bütün bu belirtilenler doğrultusunda, SDZT-

33'ün Türkçeye çevrilmesi amaçlanmıştır. Türkçeye çevrilen diğer DZ testlerinin^{41,44,45} aksine, SDZT-33 tek boyutlu yapıyla sunulmuştur. Testin Türkçeye uyarlama denemelerindeki değiştirilmiş faktör yapısı ve azaltılmış madde sayısı, testin uygulandığı çalışma sonuçlarının literatürdeki birçok çalışmayla karşılaştırılmasını olanaksız hale getirmektedir. Bu nedenle bu bu çalışmada SDZT-33'ü geliştirilme çalışmasında³³ ortaya konulara paralel araştırma düzeyiyle heterojen katılımcılı uygulama grubunda, faktör yapısı ve madde sayısı değiştirilmeden, aslına uygun olacak şekilde Türkçeye çevirisinin (SDZT-33-Tr) yapılması amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Çeviri çalışması

Test maddelerinin çeviri ve ters çeviri işlemleri alanda çalışan üç kişi tarafından çeviri çalışma önerisi^{46,47} doğrultusunda yapılmıştır. Formlar arası farklılıklar ise araştırmacılar tarafından birleştirilerek düzenlenmiştir.

Katılımcılar

Çalışmaya 18-78 yaşları arasında (32.12±10.97 yıl), 839 kadın (%53.7), 722 erkek (%46.3) olmak üzere toplam 1561 kişi katılmıştır. Katılımcıların 823'ü (%52.7) bekar, 680'i (%43.6) evli, 24'ü (%1.5) dul, 34'ü (%2.2) boşanmış; 56'sı (%3.6) ilkokul, 72'si (%4.6) ortaokul, 446'sı (%28.6) lise, 987'si (%63.2) ön lisans ve lisans mezunu; 120'si (%7.7) kendini düşük, 884'ü (%56.6) orta ve 557'si de (%35.7) yüksek gelir grubunda tanımlayan kişilerden oluşmuştur.

Tamamı üniversite öğrencisi olan birinci tekrar test uygulaması katılımcılarını 18-26 yaşları arasında 76 kız, 15 erkek olmak üzere 91; ikinci tekrar test uygulaması katılımcılarını 18-26 yaşları arasında 64 kız, 16 erkek olmak üzere 80 öğrenci oluşturmuştur. Ölçüt bağıntılı ve ayırt edici geçerlilik çalışmalarında SDZT-33-Tr ile birlikte uygulanan Toronto Aleksimi Ölçeği (TAÖ-20) uygulaması katılımcılarının 19-24 yaşları arasında 21 kız, 60 erkek olmak üzere 81 kişi; Gözden Geçirilmiş Schutte Duygusal Zeka Ölçeği (GGSDZÖ) uygulaması katılımcılarının 24-29 yaşları arasında 53 kadın, 44 erkek olmak üzere 97 kişi; 5 Faktör Kişilik Envanteri Kısa Formu (5FKE-KF) uygulaması katılımcılarının 24-37 yaşları arasında 14 kadın, 64 erkek olmak üzere 78 kişi olduğu görülmüştür.

Araç gereç

Bu çalışmada SDZT-33-Tr ile birlikte ölçüt bağıntılı geçerliliği çalışması için GGSDZÖ ve TAÖ-

20, ayırt edici geçerlilik çalışması için 5FKE-KF uygulanmıştır.

GGSDZÖ,³⁴ Türkçeye çevirisi yapılmış,⁴¹ olan kırk bir maddeli, 'kesinlikle katılmıyorum=1' ile 'kesinlikle katılıyorum=5' arasında beşli Likert tipi yanıtlama seçeneği içeren öz bildirim türü bir ölçme aracıdır.

TAÖ-20, aleksitimi düzeyini belirlemek için kullanılan 'hiçbir zaman=1' ile 'her zaman=5' arasında beşli Likert tipi yanıtlama seçeneği içeren 20 maddeli bir öz bildirim ölçeğidir.⁴⁸

5FKE-KF, Beş Faktör Kişilik Modeline dayalı ölçüm yapan beş faktör altında 17 alt boyut ile değerlendirilen uzun form testten⁴⁹ madde yanıt kuramı kullanılarak kısaltılmıştır.⁵⁰ Kısa form test 'tamamen uygun=1' ile 'hiç uygun değil=5' arasında beşli Likert tipi yanıtlama seçeneği içeren 85 maddeden oluşmaktadır. Test, dışa dönüklük, yumuşak başlılık, öz denetim/sorumluluk, duygusal denge ve gelişime açıklık olmak üzere beş faktör toplam puanı ile değerlendirilmektedir.

İşlem

Bu çalışmada test uygulamasıyla birlikte beş farklı işlem yürütülmüştür. Çalışmada test-tekrar test çalışması iki kez, ölçüt bağıntılı ve ayırt edici geçerlilik çalışmaları içinde ayrı ayrı olmak üzere diğer üç testin birlikte verilmesiyle üçüncü, dördüncü ve beşinci işlemler gerçekleştirilmiştir. Testin uygulaması çoğunlukla bireysel, tekrar-test uygulaması gibi kısmen toplu uygulamalarla iki yılda yapılmıştır. Tekrar test uygulamasının ilki, ilk uygulamadan 15 gün sonra bir üniversiteden, ikincisi ise ilk uygulamadan 30 gün sonra başka bir üniversiteden ilk uygulamaya katılan öğrencilere tekrar ulaşılarak, sınıf ortamında yürütülmüştür.

Verilerin analizi

Çalışmanın verileri, asıl test geliştirme çalışmasına paralel olarak incelenmiştir. Bu doğrultuda tek boyutlu alınan test yapısı önce AFA ile daha sonrada doğrulayıcı faktör analizi (DFA) ile test edilmiştir. SDZT-33-Tr'nin asıl uygulamasıyla, tekrar test uygulamalarından, ölçüt bağıntılı ve ayırt edici geçerlilik çalışmalarında kullanılan testlerden elde edilen puanlar arasında Pearson bağıntı analizi yürütülmüştür. Daha sonra testin güvenilirlik ve iki yarım test güvenilirlik analizleri yapılmıştır.

BULGULAR

Açılayıcı faktör analizi

Veriler, Temel Bileşenler Faktör Analizine

Anadolu Psikiyatri Derg 2017; 18(2):139-146

uygunluk açısından Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett Testleriyle incelenmiş; KMO=0.91, Bartlett Küresellik Test sonucu $\chi^2_{(528)}=12117.55$ ($p<0.001$) olarak bulunmuştur. Testin AFA sonucunda birinci faktör 7.082 özdeğer ile toplam varyansın %21.46'sı açıklanmıştır.

Doğrulayıcı faktör analizi

Maddeleri ilişkisiz olarak alınan testin tek boyutlu faktör yapısı DFA ile test edilmiştir. Sonuçlara göre İyi Uyum İndeksi (Goodness of Fit Index-GFI) 0.91, Düzeltilmiş İyi Uyum İndeksi (Adjusted Goodness Of Fit Index-AGFI) 0.89, Hata Kareleri Ortalamasının Karekökü (Root Mean Square Residual-RMR) 0.11, Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü (Root Mean Square Error of Approximation-RMSEA) 0.04 ve Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (Comparative Fit Index-CFI) 0.17 olarak bulunmuştur ($\chi^2_{(528)}=2529.64$; $p<0.001$). Ki-kare ile serbestlik derecesi oranı yoluyla

model uyumu da $\chi^2/sd=4.79$, >3 olarak bulunmuştur.

Ölçüt bağıntılı geçerlilik

İki ayrı uygulamayla yürütülen ölçüt bağıntılı geçerlilik çalışmasında SDZT-33-Tr'nin TAS-20 ile arasında -0.63 ($p<0.001$), GGSDZÖ ile arasında da 0.87 ($p<0.001$) bağıntı katsayıları gözlenmiştir (Tablo 1).

Ayırt edici geçerlilik

SDZT-33-Tr'nin, 5FKE-KF'nin gelişime açıklık faktörüyle 0.48 ($p<0.001$), duygusal denge faktörüyle -0.28 ($p<0.05$), öz denetim/sorumluluk faktörüyle 0.39 ($p<0.001$), yumuşak başlılık faktörüyle 0.16 ($p>0.05$) ve dışa dönüklük faktörüyle 0.11 ($p>0.05$) düzeyinde bağıntı katsayıları gösterdiği belirlenmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Schutte Duygusal Zeka Testi Türkçe Formunun geçerlilik analizi sonuçları

(s=1561)	SDZT-33-Tr
TAS-20 (s=81)	-0.63**
GGSDZÖ (s=97)	0.87**
5FKE-KF gelişime açıklık faktörü (s=78)	0.48**
5FKE-KF duygusal denge faktörü (s=78)	-0.28*
5FKE-KF öz denetim/sorumluluk faktörü (s=78)	0.39**
5FKE-KF yumuşak başlılık faktörü (s=78)	0.16
5FKE-KF dışa dönüklük faktörü (s=78)	0.11

* $p<0.05$, ** $p<0.001$

Güvenilirlik ve iki yarım test güvenilirlik analizi

Testin madde analizi sonuçları Tablo 2'de, güvenilirlik analizi sonuçları Tablo 3'de verilmiştir. Testin bütünü için Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0.86, birinci yarı için alfa iç tutarlılık katsayısı 0.74, ikinci yarı için alfa iç tutarlılık katsayısı 0.77, iki yarı arası bağıntı düzeyi 0.70, eşit olmayan iki yarı için Spearman-Brown Katsayısı ve Guttman İki Yarı Katsayısı 0.83 bulunmuştur. Çalışmada ayrıca SDZT-33-Tr iç tutarlılığı 15 gün sonraki tekrar test uygulamasında 0.83, 30 gün sonraki tekrar test uygulamasında 0.85 olarak bulunmuştur.

Test-tekrar test güvenilirliği

Çalışmada test genel toplam puanı açısından, asıl uygulama ile 15 gün sonraki uygulama arasında 0.81 ($p<0.001$), asıl uygulama ile 30 gün

sonraki uygulama arasında da 0.78 ($p<0.001$) Pearson bağıntı katsayısı elde edilmiştir (Tablo 3).

TARTIŞMA

Türkçede az sayıda DZ ölçüm aracı vardır.^{41,44,45} SDZT-33 en çok bilinen ve kullanılan üç DZ testinden biri olarak bildirilmiş²⁸ olmasına rağmen, testin aslına uygun çevirisi testin ilk yayınından sonra uzun zaman geçmiş olmasına rağmen Türkçeye kazandırılmamıştır. Bu nedenle SDZT-33'ü geliştirme çalışmasında ortaya konulan psikometrik özelliklerine paralel bilgi sağlayacak ve elde edilen sonuçlarda karşılaştırma kolaylığı verecek şekilde bir araştırma düzeniyle bu çalışma yürütülmüştür. Böylece SDZT-33'ü geliştirme çalışmasında olduğu gibi, testle birlikte ölçüt bağıntılı geçerlilik çalışması

Tablo 2. Schutte Duygusal Zeka Testi Türkçe Formunun madde analizi sonuçları

Maddeler	Madde çıktığında test ortalaması	Madde çıktığında test varyansı	Madde-test toplam puan korelasyonu	Madde çıktığında test alfası
1	120.68	238.86	0.46	0.86
2	120.59	241.92	0.48	0.86
3	121.41	242.47	0.28	0.86
4	120.67	239.49	0.43	0.86
5	120.82	239.00	0.42	0.86
6	120.86	243.05	0.32	0.86
7	121.23	245.39	0.27	0.86
8	121.51	242.73	0.27	0.86
9	120.64	240.45	0.45	0.86
10	121.32	242.00	0.27	0.86
11	121.38	242.03	0.27	0.86
12	120.98	238.41	0.48	0.86
13	121.03	239.01	0.44	0.86
14	120.92	236.54	0.47	0.86
15	120.97	234.49	0.48	0.86
16	121.44	242.82	0.27	0.86
17	120.63	240.27	0.42	0.86
18	121.25	243.82	0.27	0.86
19	121.34	243.58	0.28	0.86
20	120.74	240.33	0.42	0.86
21	121.32	242.50	0.28	0.86
22	120.66	240.02	0.48	0.86
23	120.89	239.67	0.42	0.86
24	120.66	241.67	0.42	0.86
25	120.91	239.11	0.47	0.86
26	121.39	244.25	0.26	0.86
27	121.41	244.34	0.29	0.86
28	121.07	242.58	0.29	0.86
29	120.92	240.08	0.50	0.86
30	120.59	241.09	0.48	0.86
31	120.81	240.37	0.44	0.86
32	120.80	241.85	0.40	0.86
33	120.95	240.11	0.43	0.86

Tablo 3. Schutte Duygusal Zeka Testi Türkçe Formunun güvenilirlik analizi sonuçları

(s=1561)	SDZT-33-Tr
Cronbach alfa (k=33)	0.86
Birinci yarı için alfa (k=17)	0.74
İkinci yarı için alfa (k=16)	0.77
İki yarı arası bağıntı	0.70
Eşit olmayan iki yarı için Spearman-Brown katsayısı	0.83
Guttman iki yarı katsayısı	0.83
Test-tekrar test bağıntısı-15 gün (s=91)	0.81*
Cronbach alfa 15 gün sonraki uygulama (s=91)	0.83
Test-tekrar test bağıntısı-30 gün (s=80)	0.78*
Cronbach alfa 30 gün sonraki uygulama (s=80)	0.85

* $p < 0.001$

için bir başka DZ testi ve aleksitimi ölçümü için TAS-20, ayırt edici geçerlilik için 5FKE-KF uygu-

lanmıştır. Benzer şekilde test-tekrar test ve diğer güvenilirlik hesaplamaları yapılmıştır.

Testin geliştirilme çalışmasında 62 maddelik madde havuzundan AFA ile 33 madde seçilmiştir. Dolayısıyla asıl çalışmada verilen AFA sonuçları ile bu çalışmada yürütülen AFA sonuçlarını karşılaştırmak uygun değildir. Çünkü bu çalışmada 33, asıl çalışmada 62 maddeye uygulanan AFA sonuçları doğal olarak farklılık taşıyacaktır. Bu çalışmada AFA sonuçlarına göre tek faktör ve 7.082 özdeğeri ile toplam varyansın %21.46'sı açıklanmıştır. DFA sonuçlarına göre ise testin güçlü tek faktörlü yapısından söz etmek olası görünmemektedir. Benzer şekilde testin asıl formunun da tek faktörlü yapı için düşük uyum indeksleri gösterdiği başka çalışmalarda ortaya konulmuştur.¹ Bu çalışmayla planlanan, testin faktör ve yapısına ilişkin tartışmalara katılmak ve çözüm önerisinde bulunmak değil, çevirisi yapılan formun, asıl forma benzer bir yapı ortaya koyduğunu göstermektir. Bu amaçla AFA ve DFA yürütülmüştür. Testin tek faktörlü yapı ile sunulmuş olmasına rağmen, sonrasında yapılan bazı çalışmalarda farklı yapı önerileri sunulmuştur;^{1,28} ancak farklı faktör önerileri sunumu sonrasında bile test tek faktörlü yapı ile değerlendirilmiştir.³⁵⁻⁴⁰ Diğer yandan bu tartışmalar bu çalışmada ele alınan testle sınırlı olmaktan öte daha çok DZ'nin yapısının tek veya çok faktörlü olup olmadığı ve ölçüm için kullanılan modelin ne olduğu tartışmaları ile ilgili görünmektedir.^{1,2,7,28,30} Bunun dışında yapının değerlendirilmesinde kullanılan testlerin varyans açıklama oranlarının düşük oluşu ya da diğer bir ifadeyle DZ'nin açıklanamayan varyansının yüksek oluşu bu konuda hala başka çalışmalara gerek duyulduğunu göstermektedir.^{1,28}

Testin geliştirme çalışmasında madde seçimi 346, içtutarlılık tekrarı 32, test-tekrar test güvenilirliği 28, ayırt edici geçerlilik çalışması 23, ölçüt bağıntılı geçerlik çalışmaları 25 ve 27 kişiyle yürütülmüştür.³³ Bu çalışmada ise asıl katılımcı grubu 1561, birinci tekrar test uygulaması 91, ikinci tekrar test uygulaması 80, Ölçüt bağıntılı ve ayırt edici geçerlilik çalışmaları 81, 97 ve 78 kişiyle yürütülmüştür. Testin geliştirme çalışmasında iki hafta arayla iki uygulama arası 0.78 bağıntı katsayısı hesaplanmıştır.³³ Bu çalışmanın asıl uygulama ile 15 gün sonraki uygulama arasında 0.81, 30 gün sonraki uygulama arasında ise 0.78 bağıntı katsayısı bulunmuştur. Bu sonuçlar testin zamansal değişime karşı gücünü ve testin geliştirme çalışmasıyla benzerliğini ortaya koymuştur.

Bu çalışmada asıl çalışmada olduğu gibi ölçüt bağıntılı geçerlilik için testle birlikte TAS-20 kullanılmıştır. Bu çalışmada SDZT-33-Tr ile TAS-20 arasında -0.63 bağıntı katsayısı elde edilmiştir.

Anatolian Journal of Psychiatry 2017; 18(2):139-146

Asıl çalışmada bu katsayı -0.65 olarak bildirilmiştir.³³ İki çalışmadan elde edilen değerler oldukça yakındır. Özgün çalışmada ölçüt bağıntılı geçerlilik kapsamında yürütülen ikinci işlemde diğer bir DZ ölçümü olarak Kişilik Meta Ruh Hali Ölçeği (KMRHÖ) kullanılmıştır. Bu çalışmada ise bu ölçeğin Türkçe formunun olmaması nedeniyle GGSDZÖ kullanılmıştır. Ancak GGSDZÖ'nün de SDZT-33'ün gözden geçirilmiş formu olması nedeniyle iki DZ ölçüm karşılaştırmasında daha yüksek bağıntı beklenebilir. Diğer yandan SDZT-33'ün GGSDZÖ⁴¹ ile karşılaştırılması, iki formun benzerliğinin de ölçüsü olmaktadır. Böylece SDZT-33-Tr ile GGSDZÖ arasındaki bağıntı 0.87 olarak belirlenmiştir. GGSDZÖ geliştirilme çalışmasında eski form ile arasındaki genel toplam puan bağıntısı ise 0.67 olarak belirtilmiştir.³⁴ Ayrıca SDZT-33'ün KMRHÖ'nün üç alt boyutlarıyla 0.63, 0.52 ve 0.68 bağıntı katsayıları verdiği bildirilmiştir.³³

Özgün çalışmada ayırt edici geçerlilik için NEO Kişilik Envanteri kullanılmıştır.³³ Bu çalışmada ise 5FKE-KF uygulanmıştır. Bu iki kişilik testi de aynı faktör yapılarını değerlendirildiği için, iki çalışma sonuçlarını karşılaştırmak olası olmaktadır. Sırasıyla testin geliştirme çalışmasında ve bu çalışmada SDZT-33 ile gelişime açıklık faktörü arasında 0.54 ve 0.48; duygusal denge faktörü arasında -0.28 ve -0.28; öz denetim/sorumluluk faktörü arasında 0.21 ve 0.39; yumuşak başlılık faktörü arasında 0.26 ve 0.16; dışa dönüklük faktörü arasında 0.28 ve 0.11 bağıntı katsayıları bulunmuştur. Bu değerler DZ ile kişilik ölçümleri arası farkı vermek amacıyla ayırt edici geçerlilik çalışması olarak sunulmaktadır. Özgün çalışmaya paralel yürütülen bu uygulama sonucunda oldukça benzer değerlere ulaşılmıştır.

Testin geliştirme çalışmasında iç tutarlılık katsayısı 0.90 olarak verilmiştir. Daha sonra bu katsayının maddelerde örtüşme içermesi nedeniyle yüksek çıktığı, oysa daha düşük olması gerektiği eleştirisi yapılmıştır.¹ Bu çalışmada test bütünü için iç tutarlılık katsayısı 0.86 bulunmuştur. Bu çalışmayla özgün çalışma arasında gözlenen küçük katsayısı farkı, büyük olasılıkla bu çalışmanın katılımcı grubunun büyüklüğü ve heterojenliğine bağlıdır. Ayrıca testi yarılama yoluyla elde edilen değerler de aynı şekilde iyi görünmektedir. Testin iki yarı arası bağıntı düzeyi 0.70 gibi yüksek bir değer göstermiştir. Bu değer de testin iki yarı form olarak kullanıma uygun olabileceğini göstermektedir.

SDZT-33'ün³³ ve dolayısıyla da SDZT-33-Tr'nin taşıdığı diğer bir sorun, testin, Salovey ve Mayer'in²⁹ yetenek yaklaşımının model alınarak

geliştirilmiş olduğunun bildirilmesine rağmen, DZ'nin karma model yaklaşımına uygun ölçüm aracı olarak kabul edilmesidir.⁷ Test, model alındığı bildirilen performans temelli DZ yaklaşım ve ölçüm araçlarının aksine özbildirim türü bir testtir. Oysa araştırmacıların model aldıkları çalışma yetenek yaklaşımını kabul edilmiştir. Bu çelişki aynı zamanda testin kullandığı model ve yapıya ilişkin ilk önemli eleştiriyi de içermiş olmaktadır.^{3,8} Testin, geliştirildiği madde havuzundan elde edilen ilk faktörden oluşturulması, bu nedenle de varyansın daraltıldığı ve varyans açıklama oranının bu nedenle düşük elde edildiği eleştirisi ise diğer bir eleştiridir. Testin faktör yapısına ilişkin bazı belirsizliklerin olduğu değerlendirilmesi de bu doğrultudaki test yapısına yönelik eleştiri kapsamındadır.^{1,28}

Teste yönelik bu eleştiriler, bu çalışma ile yapılan çeviri çalışmasından bağımsızdır. Bu çalışmayla çevirisi yapılan testin olası kullanıcılarının, testin bu belirtilen özellikler yanında, literatürdeki diğer değerlendirmeleri de dikkate almaları gerekmektedir. Diğer yandan test en yaygın kullanılan üç ölçüm aracından birisi olarak sunulmaktadır.²⁸ Bu çalışmada testin, ölçüt ve ayırt edici geçerlik çalışmalarında ve tekrar test uygulamalarında

alınan katılımcı sayıları testin geliştirildiği çalışmadaki kişi sayılarından çok yüksek olsa da bütün katılımcı grubu düşünüldüğünde görece düşük kalması bu çalışmanın önemli bir sınırlılığı gibi görünmektedir. Testin Türkçe ve asıl formunun her iki dilli de bilen bir çalışma grubunda test edilmemiş olması da bu çalışmanın diğer bir eksiklik olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca farklı faktör model önerilerinin karşılaştırılması gibi testin Türkçe formunun faktör yapısının bu çalışma kapsamında incelenmemiş olması, hem bu çalışmanın bir sınırlılığını, hem de sonrası için testle ilgili yeni çalışma önerisini oluşturmaktadır. Diğer yandan bu çalışmayla, testin daha önce Türkçe çeviri denemelerinde ortaya konulanın^{42,43} aksine testin geliştirildiği çalışma sonuçlarıyla oldukça benzer özellikler gösterecek şekilde faktör yapısı ve madde sayısı değiştirilmeden, aslına uygun olacak şekilde Türkçeye çevirisi gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak bu çalışma sonuçları bütün olarak değerlendirildiğinde, bu çalışmaya oluşturulan Türkçe formun, asıl formula benzer özellikler gösterdiği ve asıl form gibi ilgili çalışmalarda kullanılabileceği anlaşılmaktadır.

Yazarların katkıları: A.T.: Konuyu bulma, planlama, araştırmanın yürütülmesi, istatistik, makaleyi yazma; S.T.: Planlama, araştırmanın yürütülmesi, istatistik; M.T.B.: Literatür tarama, makaleyi yazma; G.S.: Planlama, makaleyi yazma.

KAYNAKLAR

1. Petrides KV, Furnham A. On the dimensional structure of emotional intelligence. *Pers Individ Dif* 2000; 29:313-320.
2. Brackett MA, Salovey P. Measuring emotional intelligence with the Mayer-Salovey-Caruso Emotional Intelligence Test (MSCEIT). *Psicothema* 2006; 18:34-41.
3. Mayer JD, Caruso DR, Salovey P. Emotional intelligence meets traditional standards for an intelligence. *Intelligence* 1999; 27:267-298.
4. Fernández-Berrocal P, Pacheco NE. Emotional intelligence: a theoretical and empirical review of its first 15 years of history. *Psicothema* 2006; 18:7-12.
5. Stolarski M, Bitner J, Zimbardo PG. Time perspective, emotional intelligence and discounting of delayed awards. *Time and Society* 2011; 20:346-363.
6. Bar-On R, Brown JM, Kirkcaldy BD, Thome EP. Emotional expression and implications for occupational stress; an application of the Emotional Quotient Inventory (EQ-I). *Pers Individ Dif* 2000; 28:1107-1118.
7. Bar-On R. The Bar-On model of emotional-social intelligence (ESI). *Psicothema* 2006; 18:13-25.
8. Mayer JD, Salovey P, Caruso DR. Models of emotional intelligence. RJ Sternberg (ed), *The Handbook of Intelligence*, Cambridge, UK, Cambridge University Press, 2000, p.396-420.
9. McEnrue MP, Groves KS, Shen W. Emotional intelligence development: leveraging individual characteristics. *Journal of Management Development* 2009; 28:150-174.
10. Austin EJ, Saklofske DH, Egan V. Personality, well-being and health correlates of trait emotional intelligence. *Pers Individ Dif* 2005; 38:547-558.
11. Brackett MA, Mayer JD, Warner RM. Emotional intelligence and its relation to everyday behaviour. *Pers Individ Dif* 2004; 36:1387-1402.
12. Zeidner M, Matthews G, Roberts RD. The emotional intelligence, health, and well-being nexus: what have we learned and what have we missed? *Appl Psychol Health Well Being* 2012; 4:1-30.
13. Extremera N, Fernández-Berrocal P. Perceived emotional intelligence and life satisfaction: predictive and incremental validity using the Trait Meta-Mood Scale. *Pers Individ Dif* 2005; 39:937-948.
14. Johnson SJ, Batey M, Holdsworth L. Personality and health: the mediating role of trait emotional intelligence and work locus of control. *Pers Individ Dif* 2009; 47:470-475.
15. Chamorro-Premuzic T, Bennett E, Furnham A. The happy personality: mediational role of trait emotional intelligence. *Pers Individ Dif* 2007; 42:1633-1639.
16. Furnham A, Petrides K. Trait emotional intelligence and happiness. *Soc Behav Pers* 2003; 31:815-823.

17. Extremera N, Fernández-Berrocal P. Relation of perceived emotional intelligence and health-related quality of life of middle-aged women. *Psychol Rep* 2002; 91:47-59.
18. Extremera N, Fernández-Berrocal P. Emotional intelligence as predictor of mental, social, and physical health in university students. *Span J Psychol* 2006; 9:45-51.
19. Slaski M, Cartwright S. Health, performance and emotional intelligence: an exploratory study of retail managers. *Stress Health* 2002; 18:63-68.
20. Slaski M, Cartwright S. Emotional intelligence training and its implications for stress, health and performance. *Stress Health* 2003; 19:233-239.
21. Montes-Beroges B, Augusto JM. Exploring the relationship between perceived emotional intelligence, coping, social support and mental health in nursing students. *J Psychiatr Ment Health Nurs* 2007; 14:163-171.
22. Lloyd SJ, Malek-Ahmadi M, Barclay K, Fernandez MR, Chartrand MS. Emotional intelligence (EI) as a predictor of depression status in older adults. *Arch Gerontol Geriatr* 2012; 55:570-573.
23. Downey LA, Johnston PJ, Hansen K, Schembri R, Stough C, Tuckwell V, et al. The relationship between emotional intelligence and depression in a clinical sample. *Eur J Psychiatry* 2008; 22:93-98.
24. Fernández-Berrocal P, Alcaide R, Extremera N, Pizarro D. The role of emotional intelligence in anxiety and depression among adolescents. *Individ Differ Res* 2006; 4:16-27.
25. Sharma RR. An empirical investigation into the role of EQ/emotional intelligence competencies in mental well-being. *Vision* 2011; 15:177-191.
26. Zenasni F, Lubart T. Perception of emotion, alexithymia and creative potential. *Pers Individ Dif* 2009; 46:353-358.
27. Parker JD, Taylor GJ, Bagby RM. The relationship between emotional intelligence and alexithymia. *Pers Individ Dif* 2001; 30:107-115.
28. Brackett MA, Mayer JD. Convergent, discriminant, and incremental validity of competing measures of emotional intelligence. *Pers Soc Psychol Bull* 2003; 29:1147-1158.
29. Salovey P, Mayer JD. Emotional intelligence. *Imagin Cogn Pers* 1990; 9:185-211.
30. Mayer JD, Salovey P. What is emotional intelligence? P Salovey, DJ Sluyter (Eds.), *Emotional Development and Emotional Intelligence*, New York, Basic Books, 1997, p.3-31.
31. Bernet M. Emotional intelligence: components and correlates. 104th Annual Meeting of the American Psychological Association (9-13 August 1996, Toronto), Meeting Papers, 1996, p.1-12, Toronto, Canada.
32. Cooper RK, Sawaf A. *Executive EQ: emotional intelligence in leadership and organizations*. Place, Published, Penguin, 1998.
33. Schutte NS, Malouff JM, Hall LE, Haggerty DJ, Cooper JT, Golden CJ, et al. Development and validation of a measure of emotional intelligence. *Pers Individ Dif* 1998; 25:167-177.
34. Austin EJ, Saklofske DH, Huang SH, McKenney D. Measurement of trait emotional intelligence: testing and cross-validating a modified version of Schutte et al.'s (1998) measure. *Pers Individ Dif* 2004; 36:555-562.
35. Athota VS, O'Connor PJ. How approach and avoidance constructs of personality and trait emotional intelligence predict core human values. *Learn Individ Differ* 2014; 31:51-58.
36. Snowden A, Stenhouse R, Young J, Carver H, Carver F, Brown N. The relationship between emotional intelligence, previous caring experience and mindfulness in student nurses and midwives: a cross sectional analysis. *Nurse educ today* 2015; 35:152-158.
37. Williams C, Daley D, Burnside E, Hammond-Rowley S. Can trait Emotional Intelligence and objective measures of emotional ability predict psychopathology across the transition to secondary school? *Pers Individ Dif* 2010; 48:161-165.
38. O'Connor PJ, Athota VS. The intervening role of agreeableness in the relationship between trait emotional intelligence and machiavellianism: re-assessing the potential dark side of EI. *Pers Individ Dif* 2013; 55:750-754.
39. Grieve R, Mahar D. The emotional manipulation-psychopathy nexus: relationships with emotional intelligence, alexithymia and ethical position. *Pers Individ Dif* 2010; 48:945-950.
40. Demaree HA, Burns KJ, DeDonno MA. Intelligence, but not emotional intelligence, predicts Iowa Gambling Task performance. *Intelligence* 2010; 38:249-254.
41. Tatar A, Tok S, Saltukoğlu G. Adaptation of the revised Schutte Emotional Intelligence Scale into Turkish and examination of its psychometric properties. *Klin Psikofarmakol B* 2011; 21:325-338.
42. Aslan Ş. Duygusal zeka, bireyler arası çatışma çözümü yöntemleriyle ilişkili midir? Schutte'nin Duygusal Zeka Ölçeği'nin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *SDÜ İBFD* 2008; 13:179-200.
43. Ançel G, Açıköz İ, Ayhan AGY. Problemler internet kullanımını ile duygusal zeka ve bazı sosyodemografik değişkenler arasındaki ilişki. *Anadolu Psikiyatri Derg* 2015; 16:255-263.
44. Tatar A, Saltukoğlu G, Tok S, Bender MT. UKMH Duygusal Zeka Testinin Türkçeye uyarlanması ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Anadolu Psikiyatri Derg* 2016; 17:5-13.
45. Deniz ME, Özer E, Işık E. Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği-kısa formu: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Eğitim ve Bilim* 2013; 38:407-419.
46. Brislin RW. Back-translation for cross-cultural research. *J Cross Cult Psychol* 1970; 1:185-216.
47. Brislin RW. The wording and translation of research instruments. WJ Lonner, JW Berry (Ed.), *Field Methods in Cross-Cultural Research*, Beverly Hills, CA, Sage, 1986, p.137-164.
48. Güleç H, Köse S, Güleç MY, Çitak S, Evren C, Borckardt J, et al. Reliability and factorial validity of the Turkish version of the 20-item Toronto Alexithymia Scale (TAS-20). *Klin Psikofarmakol B* 2009; 19:214-220.
49. Somer O, Korkmaz M, Tatar A. Beş Faktör Kişilik Envanteri'nin geliştirilmesi-I: Ölçek ve alt ölçeklerin oluşturulması. *Turk Psikol Derg* 2002; 17:21-33.
50. Tatar A. Beş Faktör Kişilik Envanterinin kısa formunun geliştirilmesi. *Anadolu Psikiyatri Derg* 2016; 17:14-23.